ԹԻՒ 359 Զ. ՏԱՐԻ Է. ՇԲՋԱՆ 1874 6 ՓԵՏՐՎԱՐ ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Ամսոյ իւրաքանչիւր շաբաթը 32 օրինակ է։
Յասպագրութեան տեղն է Պոլիս, Զինճիրլի—խան վերի յարկ թիւ 18։
Դուրս երթալիք թերթերուն փոստային ծախքը առնողին վրայ է։

Շաբաթին գինը դահեկան կանխիկ . . . 60
Կիսաշաբաթը . . . 30
Մէկ թիւը փարայ . . . 50
Ծանուցման տողն է դահեկան . . . 2

ՀԱՅ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱՅ ՎԱՔԱՆԸ

Ամէն ազգ ինչպէս որ մէյմէկ յատկութիւն ունի, այնպէս ալ մեր ազգը ունի իւր յատկութիւնն, այն է որ շատ անդամ ոչիկած է, ուրիշ կը բռնեն և իր բռնողներն կարծես այնքան լաւ է ելլու ոտտանաւոր մը կընէ, բայց յանկարծ մէկ վայրկեանի մէջ կը տեսնեն որ մարելի է այդ կրակը և հետքն անգամ չկայ — ամէն կողմ խաղաղութիւն և լռութիւն մը կը տիրէ։

Ասկից քանի մ'ամիս առաջ անմկայելի վիճակ մը ունեցաւ ազգերնիս ահա այսօր այն ալ խաղաղ վիճակն ունի. չիտակը Աստուծոյ շարունակ պահէ. ինչ չը հաւնիր այս վիճակին։

Երեսփոխանական ժողովն, որ քանի մ'ամիս առաջ Լանա լեռան պէս հրաբուղխ կարծակեր այսօր ձայն ձուն չունի։ Երեսփոխանք որ հինգ վայրկեան աւելի խօսելու համար, շաբաթ մը եռաքլ ժողով գումարուած ելլալուն համար իրարու դէմ կը պատռէին, այսօր կարծես յաւիտենական լռութեան դատապարտուած են. դալով ապագայ, ասոնց ալ կարծես համը հոտը փախած է բոլորովին, որք առաջ ամէն օր ազգային այս օրինաբերան ժողովոյն և անոր օրինաբեր անդամոց վիճակը կը քննադատէին, այսօր ատոնց ամէնքը մոռցած են և տող մ'անդամ չեն գրեր ատոնց վրայ։

Ասոնք — շատեր այս հարցումը կընեն իրարու վերջին օրերս, և օրինաւոր պատճառ մը չը գտնելով կը կարծեն եղեր թէ՝ մինչեւ որ Պատրիարք մը չընտրուի Ընդհ. ժողով չը պիտի գումարուի. ոմանք ալ կը կարծեն եղեր թէ՝ Ընդհ. ժողով գումարուելուն պէս Թրիմեան սրբազանը պիտի գայ նախագահէ և դարձեալ կռիւ ծագի, ասոր համար չը գումարուիր եղեր. ոմանք կըսեն թէ՝ Երեսփոխանաց շատերը իրարու հետ քէնով ելլալուն՝ հաշտուելնուն կսպասուի օր ժողով գումարուի, այլք թէ՝ քաղ. ժողովը վանանալով որ այդ ժողովը գումարուելուն պէս թերեւս իրենց տեղ նոր քաղ. ժողով մը ընտրուի, ասոր համար հրաման չեն տար եղեր Ընդհ. ժողովոյն գումարմանը։ Վերջապէս ամէն մարդ մէյմէկ պատճառ կը գտնէ, որ կարենայ իւր հեռատեսութիւնը յայտնել։

Այս կարծիքները կուզեն շատակ ելլան

կուզեն սուտ․ ամէն մարդ ազատ է իր կարծիքն ունենալու․ բայց մեր կարծիքն ալ այն է թէ՝ մեր երեսփոխանք ասկէց քանի մ՚ամիս առաջ այնչափ խօսեցան, վիճեցին, աշխատեցան և յոգնեցան որ չիտակը խօսելով մարդիկը պարտաւորած են հիմայ ալ քիչ մը լռել և հանգարտ կենալ, որպէս զի յոգնութիւն առնեն որ վրանին նոր եռանդ և նոր զօրութիւն գայ քիչ մը ։

Չը մոռնանք նաև ժամանակն ալ հաշուոյ առնուլ․ ան ատենը օդերը տաք էին․ փողոցները մաքուր և օրերը երկայն․ իսկ հիմայ ընդհակառակն ձմեռ է, փողոցներէն մարդ չը կրնար անցնիլ, օրերը կարճ և [illegible] [illegible] ըլլալէ զատ, կաղանդ, ծնունդ, հարսնիքի, [illegible]էներու, անունի օրեր, բարեկենդան, վերջապէս ամէն արգելք իրարու վրայ եկած են․ չիտակը ասանկ ժամանակ երեսփոխանութիւն ընելը դիւրին գործ չէ․ այս մարդիկը երեսփոխան եղան նէ ազգին ալ դերի չեղան եա՛, հարկաւ օրերնին պիտի ըլլան․

Օրինակի համար․ ասանկ ցուրտ օդի մը եթէ ժողով գումարուած ըլլայ և երեսփոխան մը ցրտէն դողալով չը կարենայ ուղիղ խօսիլ, ամէն մարդ պիտի ըսէ թէ՝ խօսք չը գիտնալուն կը կմկմայ կոր կամ վախուն կը դողայ կոր․ եթէ մէկը առջի գիշերը պալօ կամ թատրոն գացած ըլլալով քնհատ մնացեր և հոն քունի ատենը քունը տանի նէ ամէն մարդ պիտի ըսէ թէ՝ աս ի՞նչ ծոյլ երեսփոխան է, վերջապէս ասոնցմէ զատ ուրիշ այնպիսի պատճառներ ալ կան որ, ատոնց ամէնքը եթէ մի առ մի հոս նկարագրելու ըլլանք նէ, ամէն մարդ իրաւունք պիտի տայ և ըսէ թէ՝ թող տակաւին չը գումարուի Ընդհ. ժողով։

Բայց պիտի առարկուի թէ՝ այս երեսփոխանները այսչափ ատեն ժողովքի երես չը տեսնեն, չը խօսին ու չը վիճաբանին նէ, [illegible] չե՞ն ըլլար․ երբէք, որովհետև ինքերմէն այս մասին վախ մ՚ունեցողը եթէ խելք ընելով օրը մէկ երկու ժամ Ընդհ. ժողովոյն հին ատենադրութիւնները կարդալու ըլլայ նէ բան մ՚ալ չըլլար, աւելի կը լուսաւորի միտքը ։

Հիմայ այս չաբթու ալ մեծ բարեկենդան ըլլալուն, յայտնի է որ դարձեալ Ընդհ. ժողով չը կրնար գումարուիլ․ անկէց ետքն ալ եկածը մեծ պահք է և ապաշխարութեան օրեր ըլլալով ամէն մարդ հարկաւ ծոմապահութեան և աղօթքի պիտի զբաղի, և այսպիսի օրեր ալ անանկ եկեղեցիին մէջը հաւքուելով իրարու դէմ վիճաբանիլ և կռուիլը բնականաբար ներելի չըլլալուն, այդ օրերն ալ չը պիտի գումարուի այդ ժողովը․ անկէց ետքը կուգայ Զատիկը, ասոր ալ քառասունքը ելլելէն վերջը ահա այն ատեն ամէն արգելք կը վերնայ և հաւանականաբար ալ Ընդհ. ժողովը կը գումարուի ։

Եւրոպական ազգաց երեսփոխանական ժողովներն այսպէս են․ ամէն տարի իրենց [illegible] Եւրոպայ երթայ տեսնէ․ բայց տարբերութիւննիս սա է որ անոնց ժողովի օրերը որոշեալ ժամանակներու մէջ են, իսկ մեր ժողովոյ ասոր անոր կամքէն կախեալ է, այնպէս որ երեսփոխանք բնաւ իրաւունք չունին հարցընելու թէ՝ ինչո՞ւ ժողով չը գումարուիր, այլ պարտաւոր են երբ որ հրաւիրուին նէ ան ատենը հնազանդելով մեքենաբար երթալ՚ի ժողով. բայց ասիկայ պատուաւոր վիճա՞կ մ՚է մեր երեսփոխանական ժողովոյն և երեսփոխանացը համար․ — այդ չեմք գիտեր, այլ միայն սա գիտեմք որ այդ տարբերութիւնն ալ եթէ չըլլայ, ան ատենը մեք ալ այդ Եւրոպական ազգաց նման կանոնաւոր վիճակ մը կունենամք և կը յառաջդիմենք ։

Մենք այս դիտողութիւնը ընելով կը յուսամք որ մեր երեսփոխանական ժողովոյ անդամները իրենց այս վաքանսի օրերուն մէջ գոնէ զայն ուշադրութեան կանոնուն անգամ

մը, և իրենց այս մեքենական ընթացքին վերջ մը կուտան։

ԲԱՆԱԴՐԱՆՔԻ ՀԱՆԵԼՈՒԿ ՄԸ

Իտալիոյ թագաւոր Վիքթոր Էմմանուէլ ասկից երեք տարի առաջ երբ իւր զօրքերը Իտալիոյ մայրաքաղաքը Հռովմ խօթեց և Ս. Բաբաի քաղաքական իշխանութիւնը ձեռքէն առաւ, Վատիկանու պալատը միայն իրեն չնորհելով դժեց անոր իշխանութեան սահմանը և պատուիրեց ըսելով թէ ահա հոս նստէ ու ելիր բայց ասկից անդին ձեռք մի՛ նետեր. Ս. Բաբա ան առենը Վիքթոր Էմմանուէլ իմ տեղական իրաւունքներս ձեռքս յափշտակեց ըսելով ասդին դարձաւ անդին դարձաւ որպէս զի օգնութիւն մը կարենայ գտնել, սակայն երբ տեսաւ որ իր յոյսը պարապը ելաւ, ալ ճարը հատնելով սկսան եկեղեցեաց ամպիոններէն բանադրանաց շանթեր արձակել Վիքթոր Էմմանուէլի դէմ և ատով միայն մխիթարուիլ։

Վիքթոր Էմմանուէլ, որ Ս. Բաբաին կարծեօքը, այս բանադրանաց շանթերէն պիտի հալածուէր, բնաւ կարևորութիւն չը տալով ատոր, աշխատեցաւ օր քան զօր իր երկիրը ծաղկեցընել և աւելի յառաջանալ, զոր Իտալիոյ կաթոլիկ ժողովուրդը տեսնելով սկսաւ աւելի ևս սիրել իրենց թագաւորը, որով յայտնուեցաւ որ Ս. Բաբաի այն բանադրանքները Իտալիոյ կաթոլիկ ժողովրդեան առջև ալ բնաւ նշանակութիւն չունին եղեր։

Ճիշդ ասոր պէս ալ Պոլսոյ մէջ Հայ-կաթոլիկայ խնդիր մը ծագեցաւ, որոյ միակ պատճառն ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Հասունի Հայ-կաթոլիկայ տեղական իրաւունքներն եղած եկեղեցիներն, ազգային կալուածները և կրօնական իրաւասութիւնները Ս. Բաբաի տեղականել ուզելն, բայց Հայ-կաթոլիկ ազգայինք իրենց ազգային իրաւանց յափշտակուելու այս փորձը տեսնելով իրենց իրաւանցը պաշտպան կանգնեցան և բողոքեցին Ս. Բաբաի այս յափշտակութեան փորձոյն դէմ։ Հետևաբար Ս. Բաբա տեսնելով որ այս մասին ալ չը յաջողեցաւ, սկսաւ իր բանադրանքի փտած զէնքը իր Պոլիս ղրկած Մոնսինեօրներուն ձեռօքը մեր Հայ-կաթոլիկ ազգայնոց դէմ ալ գործածել և ատով մխիթարուիլ։

Հիմայ կը հարցընեմք ամէն ուղղադատ անձանց թէ՝ այս երկու բանադրանաց ո՞րն է իրաւացին և ո՞րն է անիրաւը.

Ս. Բաբա զՎիքթոր Էմմանուէլ բանադրեց իբր թէ իր իրաւունքները ձեռքէն յափշտակելուն համար, յետոյ մեր Հայ-կաթոլիկ ազգայինները բանադրեց ինքը անոնց իրաւունքները յափշտակել ուզած ատեն չը թողնելուն համար. արդ կամ Վիքթոր Էմմանուէլ յանցաւոր էր իրօք Ս. Բաբաի իրաւունքները յափշտակելուն համար կամ մեր Հայ-կաթոլիկ ազգայինները յանցաւոր էին իրենց իրաւանց յափշտակութիւնը չը թողնելուն համար. որովհետև սոյն երկու դէպքերուն մէջ Ս. Բաբա հաւասարապէս իրաւունք ունեցած չը կրնար ըլլալ, զի բացարձակապէս իրարու հակասականն են։

Հռովմի եկեղեցւոյն սոյն երկու իրարու հակասական բանադրանքներուն ո՞րը արդար կամ անիրաւ ըլլալը իբրև հանելուկ ներկայացնելով հոս, կը խոստանամք որ, ով որ կարենայ լուծել այս հանելուկը և պատասխանը տալ մեզ, յառաջիկայ Ս. Զատկին կարմիր հաւկիթ մը պիտի նուիրեմք իրեն։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ

Ով որ օրէնք, իրաւունք և արդարութիւն ինչ ըսել է սովրիլ կուզէ՝ Պոլսոյ մէջ ընկերութեան մը զբօսարանը կայ, թող կիրակի օր մը հոն երթայ Բ-ՎԸ- կամ թուղթ խաղայ։

Այս զբօսարանին մէջ կանոն դրուած է որ կիրակի իրիկունները ժամը 12 էն եւաքը Խավը՝ կամ թուղթ չը խաղացուի, ուստի կիրակի իրիկունները ժամը 12 եղածին պէս զբօսարանին գործադիրներուն մեծաւորը գալով Խավը՝ յանկարծ կը գոցէ առանց բան մը ըսելու.

— Նէ՞ եաբայօրսըն պէ՛,

— Սահաթ օն իքի տահա պըքմատընը՞ղ մը օյնամատան.

— Եէնի՞ մօտա մը տըր պու, թավլույը չէքիպ քաբամաք, պու նէ՞ թէրպիէսիզլիք.

— Ազգընը պօզմա պարոն, պուրանըն կանոնը պու տըր. սաաթ 12 տէն սօնրա օյուն եօք.

— Ճանըմ էյի. օնա տէյեճէյիմիզ եօք, լաքին թավլույը ատամըն էօնիւնտէն պէօյէ կէլիպ գաբարլա՞ր մը, պիր սէօյլէմէք եօ՞ք մը պիղէ. տէօրտ տէօրտէ քիմվէրտի օյնայօրըտըք, եէնիլէն սէքիզ պասթա կիտէյօր.

— Էյ նէ՞ օլուր, եարը պէ եարը տէօրտէր դ. վերին. պուրասը ախպար եէրի տիր.

Բանի մը քայլ անդին ուրիշ մասայի մը դլուխը երթալով,

— Տահա օյնարընը՞ղ պէ, պու ադչամա գատար քէհատ օլուր մը, դումարպա՞ղ մըսընդ նէ՞ սինիզ.

— Թէրպիյէսիզլիք իսթէմէզ, լաֆըն վար ըսա էթ. քէհատլարը՞դալարընը տէ դալարրալրմ, արթըք էքսիկ լաֆ նէ՞ օլահադ.

— Պուրասը ընկերութիւն դաղինօսը տըր պարոն, հաւասարութիւն օլմալը, էօթէքի մասատա թավլու օյնաեանլարա նասըլ եարտրմ ըսա սիղէ տէ էօյլէ եարաեօրըմ:

— Էյ պունու պիր եօլըրա սէօյլէմէ՞ղէր մի, քէհատ դարմա՞ղ նէ օլահադ, 12 զուրուշ եէնիլմիշիմ պարոն.

— Պէն վերէյիմ աքսպարըմ, սէնի իչին ճան ֆէտա, նահ կէօղիւնիւ սէվտիղիմինի.

— Պօշ լաֆ իստէմէղ, քէհաթլարը գաբտրն ըսա չիմսի նէ՞ եարմալը, օթուրուպ եիւղիւնէ՞ մի պագմալը.

— Բագը իչ էֆէնտիմ. սաաթ օն իքիտէն սօնրա բագը վագթը տըր, բարան եօգսա էօսիւնճ վերէյիմ.

— Բաքը իչմէղսէք.

— Ուսուլճականճա լաֆլար էտին.

— Պիղիմ թաղական օլմայա արղումուզ եօգ տուր.

— Էօյլէ իսէ պատկեր սէյիր էտին, պաք պու Հայկըն պատկերի տիր եէնի եալտրղլատրդ, պու տա Բարերարք Հայաստանեայց տըր. գըրմըզը բէրաելէրի սէյիր էտին, այնաեա պագըն նասըլ բարլաեօր, քանարեալարը՝ տիյնէ՞յին, պագ նէ՞ կիւղել էօթէյօրլար սիղին էվտէ պէօյլէ չէյլէր վա՞ր մը, եիրմի բարա սատէ սէյիրի տէյեր:

— Պիղ սէյիր իչին կէլմէյօրուզ պուրայա պարոն, պուրասը քահվէ տէյի՞լ մի, նէ իսթէրսէք օնու եարարըղ.

— Քահվէ ամա, սատէ քահվէ տէյիլ տիր:

— Եա՛, չէքէրլի՞ քահվէ մի.

— Սբօնճարան տըր պարոն, սբօնճարան տէմէք նէ՞ տէմէք տիր պիլիրսին:

Այս միջոցին քիչ մը անդին ուրիշ մէկը կը պօռար:

— Ճանըմ պու նէ՞ ըէղալէթ մաստիդա իւղերինտէ տիւղ իչիրմէք օլուր մը:

— Նէ՞ զարարը վար ա՛ էֆէնտիմ, օտա բագը օտա, հէվսիտէ պիր եէրէ կիտէճէք:

— Էօյլէ լա՞ֆ մը օլուր, միտէ տիր պու պօղուլուր.

— Միտէնիղ պօղուլտու իսէ պիր բաքլավա վերէյիմ, մաքսուս բաքլավամըղ վար քի, պէօյլէ պիր եանլըշըղ օլուրսա վերէլիմ տէյի:

— Պէտիհավա՞ մը:

— Օ նասըլ լաղըրտը, 60 փարայա տըր թանէսի:

— Թամամ, սիղ եօլու պուլմուշսունուղ, բաքլավա սիւրիւլսին տէյի հէր քէսէ եան-

լը բադը իչիրին։

— Էֆէնտիմ եանըլմաղ պիր Ալլահ, պու գատար հիյէթ իսթէմէզ պունա եա՛։

— Տեսէ՞նէ, պիզ քահվէյէ կէլմէմիշիզ դպրատունա կէլմիշիզ։

Մէկ ուրիշ մը անդիէն կը կանչէր։

— Գադսանա պէ, հանկիյա՞ պիգիմ քահվէ պիր սահաթ օլսու սէօյլէմիշիզ։

— Կէօրմէյօր՞սուն էլիմիզտէ իշ վար, աճէլէն նէ՛։

Աճէլէ մի՞ պու, նարկիլէ պիթտի տահա քահվէ կէլէճէք, միւշթէրիյէ պէօյլէ մի՞ պագարլար։

— Զափուդ իսթէրսէն պիր մաստիգա վէրէյիմ, քահվէ բիշէճէք հէլպէթ կէճ օլուր։

— Քահվէնին բիշէճէյի նէ՞ տիր։

— Ինն էօյլէ պիլիրսին. սէնին քահվէճիլիք իթտիյին վա՞ր մը. իշմէսի քօլայ ատա, պիր տէ բիշիրէնէ սօր։

— Էյ շիմտի պիր գահվէ իչին սէնինլէ միւճատէլէ մի էթմէլի։

— Ուզուն լաֆ իսթէմէզ, չաղբրբյօր.—ուրիշ մասա մը երթալով։

— Նէ՞ իսթէրսինիզ։

— Ճանըմ շու մանկալը տըշարը չըդարանըզ, ալթէշ խամ տըր դաֆամըզ կիթտի։

— Պէնտէ պիլիրիմ պիր չէյ սէօյլէյէճէք։

— Կէլ պէ՛, նէրէյէ՛, պու պէօյլէ օթուրուլը՞ւր մը, քօքույա պաքսանա.

— Էյ նէ՞ օլուր ճանըմ.

— Նէ՞ օլաճաք, պիզի էօլտիւրէճէք.մի՞սինիզ։

— Նաթուրանըզ սաղլամ տէյիլսէ տըշարը չըդէն պիր աղ նէ՞ եաբայըմ. նէ՞ իչէրսինիզ օնա պաքալըմ.

— Շիմտի իչտիք տահա.

— Էօյլէ իսէ քօքույը չէք քի էօյրէնէսին։

Հիմա այս զբօսարանին մէջ այս տեսակ դէպքեր և անկարգութիւններն օր օրի երթալով շատնալու վրայ ըլլալով, կիսանամք որ այդ խռովութիւնները խաղաղեցնելու համար ինչպէս որ քօմիսիօն խանի քօնսօլիճիները էֆէնտի մը ունին, այնպէս ալ այս ընկերութիւնը էֆէնտի մը ժողով պիտի կազմէ, որպէս զի ամէն յաճախորդաց գատը և բողոքը հոն ներկայանալով իր լուծումն ստանայ, որով ընկերութիւնն իր այս ընթացքովը ուրիշ ընկերութեանց՝ալ օրինակ մը տուած պիտի ըլլայ։

ԱՐԺԷՏՈՄՍԵՐՈՒՆ ՄՐՑՈՒՄԸ

Այս արժէտոմները ինչպէս որ բարձրանալու ատենին իրարու հետ մրցելով ամէնքը մէկանց կը բարձրանան, այնպէս ալ իյնալու ատենին խօսք մէկ ըրած ամէնքը մէկանց կիյնան, և վերջին՝ օրերս այնչափ ալ իյնալ սկսած են որ ամէն մարդ իրար անցեր է թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ այս վիճակին վախճանը։

Ասկից քանի մ'ամիս յառաջ 1000 ոսկի ունեցողը այսօր հաշիւ կընէ որ 500 ոսկի չը բռներ։ 500 ոսկի ունեցողը հաշիւ կընէ որ 250 ոսկի չը բռներ, վերջապէս ամէն դրրամատէր այս ճգնաժամին մէջ կը մտածէ ու կը մտածէ և կըսէ ինքնիրեն, ահա դողութիւն մը, որ ստակը սնտուկդ պահած ատենդ առանց սնտուկին դպչելու կը գողնան քենէ։

Է՛հ քաղաքակրթութիւնը ամէն կողմ յառաջ գացած ըլլալուն համար, հարկաւ ասալ գողութեան քաղաքակրթեալ տեսակն է։

Գալով այն անձանց, որք իրենց ապրուստէն խնայութիւն ընելով աւելցուցած փոքրիկ գումարնին մեծ շահու մը ակնկալութեամբ արժէթուղթ ըրած են, խիստ հետաքրքրաշարժ է այսպիսի անձանց վիճակը, որք տարակուսանքը չորս կողմերնին պատած ամէն դէմերնին ելլողին բան՝ կը հարցնեն և ցաւ կը յատնեն։

— Անտիկ Աղա.. թրամվէյտէն պիր խա-

պէրին վա՞ր մը։

— Պիզիմ թարաֆտա տիւն պու կիւն իշ-
լէտի ամա, եարբն իշլէյէճէք տէյօրլար։

— Օնու սօրմաեօրըմ։ Չու Թրամվէյ քէ-
հատալարը վար, ֆիեաթընը պիլիրսէն, քաշ-
տա՞ տըր պու կիւն։

— Ալթը պուչուք լիրա տէյօրլար։ Նա-
սը՞լ չօդ վա՞ր մը սէնտէ։

— Զօդ տէյիլ, իքի թանէ չէյ վար ամա
20 լիրա կէօթիւրիւյօր։ պիլմէմ քի տահա
էնէճէ՞ք մի։

— Ատամ սէնտէ, իքի թանէնին լա՞ֆը
մը օլուր, պէնտէ 30 թանէ վար տաեանըպ
տուրուեօրըմ, հաթթա բարամ օլսա պիր
քաչ թանէ տահա ալըրըմ։

— Էյ, քառընճա քարարընճա քարտաշ,
պէնիմ սօրատուղըմ քի, տահա էնէրսէ՞։

— Տահա էնէրսէ տահա ալմալը, թա քի
չըքարսա։

— Եա պէնտէ տահա ալմաք իչին պաշ-
քա բարա եօքսա։

— Օրասընա գարըշմամ, օնը էվէլ տիւ-
շիւնմէլի իտին։

— Ճանըմ, հիւքիւմէթ հէր շէյ պաղըյօր
շիմտի տիքաթ չօք տըր տէյօրլար։ Էքմէյ
նարկ քոյօր։ քէօմիւրէ նարկ քոյտը տահա
կէչէն կիւն, պու քէհատալարա տա պիր նարկ
քոյսա տէ ղիեատէ էքթիկ ալըպ սաթմանա-
լար օլմա՞ղ մը։

— Հիչ եոյլէ չէյ մի օլուր։ պու էքմէյ
քէօմիւրէ պէնղէ՞ր մի։ պու բարա իչի տիր։

— Իչթէ տահա էյի եա, եազըք տէյի՛լ
մի պէնիմ կիպի ատամա։ էվ եանտը ըսա
վէրանէյի 40 լիրաեա սաթտըք իքի թանէ
թրամվէյ ալտըք քի չըդարսա դաղանըրրդ
տէյի։ շիմտի վէրանէտէ եանտը, գալտըք
օրթատա։

Անդին ուրիշ քանի մը անձինք ալ այս-
պէս կը խօսէին։

— Իչիթտի՞ն մի։ չըմէնտըքիէր պու կիւն
տահա դըրմըշ։

— Էյ գըրատաք եա՛, շիմտի գըշ տըր։

— Գըշըն չըմէնտըքիէրէ նէ՞ ղարարը վար
քի։

— Նէ՞ լադըրտը, կէօրմէյօ՞րմըսըն տիւ-
տիւկ չալա չալա սօլուղը թիւքէնիյօր։ միւշ-
թէրի եօք պօշ կիտիպ կէլիեօր։

— Էվիմ եըդըլտը գարտաշ, պիզ իսկ չը-
մէնտըքիէռ պիր գաչ պին լիրա վուրուր տէ-
յի պիզիմ գըզըն օն պին ղրշ։ ը վար ըտը, հէր-
սինի տէ չըմէնտըքիէրէ եաթըրտըք։

— Էյ նէ՞ չարէ պէքլէմէլի քի եօքարը
չըքսըն կէնէ։

— Օնը պիլիրիմ ամա գըզ էվտէ գալտը։
օն պին ղրշ թրախօմա իլէ նշանլամըշ ըտըք Ս.
Սէրգիստէ տէ տիւյինի էտէճէյիտիք։ շիմտի
օղլան պու քէհատալար պէշ պին ղրշ։ պիլէ էթ-
մէղ սիզ։ օն պին ղշ։ վէրէճէյիտինիզ տէյէրէք,
թրախօմայը ալմատը տիւյիւն կէրի գալտը։

— Էյ սէնտէ մանատալար տա վար ըտը
օնլար նէ՞ հալտէ տիրլէր։

— Սօրմա օնլարը։ օնլար նէ սըճաղա տա-
եանըրլար նէ տէ սօուղա։ նաղիք հայվան-
լար տըրլար։

— Պէն հայվան լաֆը էթմէյօրըմ, չու ման-
տա քէհատալարը վաշրտը սէնտէ, օնլար իչին
տէյօրըմ։

— Օնլարը չօդտան տէֆ էթտիմ։ նէ՞ իսկ
օնլարտան տա էրէյի եէտիք իչտիք։

Այս և ասոնց նման խօսքերով վերջին օ-
րերս բոլոր ձեռքը բերանը հասնողները լա-
լու սկսեր են, որոնց այս վիճակը աղքատ-
ները տեսնելով իրենք երթալու ինքզինքնին
ծովը նետելու են։

ՆԵՐՍԷՆ—ԴՐՍԷՆ

— Միւսիւ Երուանդ, վաղուան համար ի՞նչ
պատրաստութիւն ունիք։

— Ի՞նչ բանի համառ պատռաստութիւն
պառօն Միհռան։

— Վարդանանց տօնախմբութեան։

—Հապա՛. առդէն սքանչելի ճար մը պատռատեռ եմ և միտք ունիմ վառժառանին մէջ խօսիլ այն ինչ հանդէսն սկսի.

—Արդեօք ի՞նչ դեղեցիկ գրիչ դորձածեր էք միւսիւ.

—Ընտիր ճիգռայով դռած եմ սիռելի բառնկամ, բայց եռեւակայեցէք միանդամ ընդ միշտ նիւթին բառձրութիւնը, զի նոյ նահապետին տապանէն ելլելէն սկսելով առդէն վառդանանց այն սոսկալի պատեռազմովը վեռջացուցեռ եմ ճարս. այն պատեռազմին համառ կըսեմ զոռ տարսուր կաղդէ ջիղեռուս աղնիւ բառեկամ.

—Արդէն ձեր համբաւը և գրչին բարձրութիւնը ծանօթ է ինձ միւսիւ. կը յիշէ՞ք անցեալ տարի Պէյդօղլի գրօսավայրին մէջ կարդացած ճառերնիդ, որ ժամը հինգին սկսեցիք և ժամը տասնին յորժամ շոգենաւներուն տիւտիւկն կը չալուէր, դուք տակաւին ծառին վրայ ճառերնիդ կը շարունակէիք և քիչ մնաց որ շոգենաւին չը հասնէինք պիտի.

—Այո՛, այո՛, կը յիշեմ այն դժբաղդ վայրկեանը, սիռելի բառեկամ, այն ինչ հապճեպիւ զիսունտուրայիս թէքն ալ հոն մոռցայ. ո՛հ, քաղցռ յիշատակներեռ կը զառթուցանէք իմ սրռտիս մէջ, այն սրռտիս զոռս հայռենեաց նուիռած եմ, և ռռոյ մէկ փոռձն ալ վաղը պիտի տամ. ակնոցս աչկունքս զեռեղեալ ընդհանուռ Հայկազանց սեռ, միութիւն և վհատեալ սրռտերուս առիւն պիտի տառածեմ.

—Ուրեմն պատիւ ունիմ ես ալ ներկայ գտնուելու.

—Անտառակո՛յս.

———

— Հայրի՛կ, ինձի 3 ղշ. կուտա՞ս, թուղթ պիտի առնեմ.

— Իրե՛ք ղշ. ի թուղթը ի՞նչ պիտի ընես տղա, քանի թապաղա պիտի՞ առնես քի.

— Անանկ թուղթ չէ հայրիկ, ոյինի թուղթ.

— Դպրատունը թուղթ ալ կը խաղա՞ք կոր հա, կայնէ ես ասոր վարժապետիդ գամ խաղար տամ տէ, նայիմ ի՞նչ կըսէ.

— Վարժապետս ապսպրեց հայրիկ, ըսաւ քի, ով որ թուղթ բերէ նէ օրթախ պիտի ընեմ ինձի.

— Վարժապե՞տդ մի ապսպրեց, ես հիմայ կը հասկնամ եա՛, ըսելով տղուն ձեռքէն բռնելուն պէս շիտակ դպրոց կերթայ և պատուելին գտնելով.

—Պայուելի, կէլսէ՛նէ պուրաեա, չօճուղա ոյուն քէհատը՝ մը բոմարլամըշսըն.

—Որովհետև այս օրե . . . .

—Ալլահը սէվէրսէն՝կէնէ շու վէօրէվետէվ մի տիր նէ տիր պաշլամա, դապա թիւրքճէ սէոյլէ քի աղնայրմ,

—Պիզ ըսմարլատըդ, նէ՞ վար քի.

—Է՛յ, եէնի մնտա՞ մը պու, պիզ հաֆթալըդ վէրիյօրըզ քի չօճուգ մէքթէպտէ իլիմ էօյրէնսին տէյի.

—Էյի ամնա, պու հաֆթա բարեկենդան օլտուղու իչիւն բացառութիւն տըր.

—Նէ՞ պայծառութիւնը, պէնիմ ադլըմ երմէյօր, պունուն պուրասը ժա՞մ մը տըր, հաֆիսէ եօդ, դանտիլ եօդ.

—Պէ՛ էֆէնտիմ պայծառութիւն տէմէյօրըմ, եանի պու հաֆթա հէր մէքթէպտէ պէօյլէ կիտէր, վարժապետ չօճուդլարը թօրլար քէհատ օյնար.

—Էյ պունուն պիր ֆայտասը՞.

—Սէօյլէյիմ սիզէ, չօճուդլար քէհատ սէվտասըյլա էվտէ գալմաղլար պիր, մէքթէպտէ պիրպիրիյլէ տէօյիւշիւպ իւսթլէրինի պաշլարը՝նը երթմաղլար իքի, քէհատլարը սայմանլարըյլա սայը վէ բագամ էօյրէնիրլեր իւչ, պօշտա գալըպ ֆէսլէրինին փիւսկիւլէրինի չէքիպ թիւքէթմէզլէր տէօր . . .

—Աղնատըմ պայուելի, զահմէթ չէքմէ, իւչիւղի վէրմէլի, ղաթը վէօրէվէտէվի պաշ-

լատընոս ուճը փարա օլսուղընը ֆարդ էթ-տիմ, ըսելով 3 ղուրուշը տղուն ձեռքը կուտայ և կառնէ կը քալէ։

———

Լրագրի ցրուիչ մը իր բաժանորդներէն մէկուն սենեակը երթալով,

—Էֆէնտին այսօ՞ր ալ չեկաւ, սա բարան տայիք տէ երթալ դալէն ազատէի, զէրէ երկու ամիս եղաւ ոտքի ման մը հինցուցի.

—Ճանըմ այ օղուլ, երէկ հավան գէշ ըլլալուն աղան դեղէն վար չինջաւ. այսօր ալ 3 ին վաբօրովը եկաւ, Մալիէէն ուզեր էին հիչ չը նստեցաւ հոն գնաց, անկէ ալ Զարպխանէն բարա առնելու պիտի երթայ, իրիկուան ալ Աստուած գիտէ եա կը հանդըպի հոս եա չը հանդըպիր.

—Պէ ախպա՛ր, ես Պանդ-Օթօմանին թահսիլտարը չեմ որ Մալիէն, Զարպխանէն կը ցուցընէք կոր ինձի, իմ ուղածս խաղէթայի փարայ է, դուք տուէք տէ էֆէնտին գայ նէ առէք.

—Մենք ատանկ բաներու չենք խառնըվիր, դնա աղաէն մեղի թուղթ մը բեր ատնատենը փարադ կուտանք.

—Էյ թամամ. ես աղան գտնամ նէ թուղթ ինչո՞ւ ուզեմ տէ ձեղի բերեմ, փարան կուզեմ կառնեմ, հիմա՞ եկեր եմ նէ տուէք սա փարամ երթամ.

—Ճանըմ ինչո՞ւ ճահիլութիւն կընես պարոն աղա, մենք հոս աղային սանտըխքարն եմք, մինակ աղային քամեալէն բօլիցան էկեր քի բերեն նէ, պիր թամամ փարան կուտանք.

—Է՛հ, մաշալլահ, ես վաթսուն դուրուշին համար երկու ամիս է կերթամ կուգամ վաթսուն փարա չեմ կընար կոր առներ, հէմէն Աստուած բօլիցա քամեալէ բերողներուն խուսնուրայից քէօսէէին հաստատութիւն պարգեւեսցէ։

———

ՇՈՇՈՐԴԱԲԱՆԻՆ ԱՂԱՋԱՆՔԸ

Առջիս եկաւ նայինք։ Ծո՛ Տէլի-Ճօրճի, ի՞նչ է ան շաբաթ օրը դարձեալ կը տրտունայիր բաներ մը կըսէիր կոր. տէրտդ ի՞նչ է.

—Ի՞նչ պիտի ըլլայ ճանըմ, աս ի՞նչ է իմ քաշածս դուկին ձեռքէդ. փիւշման եղայ բան մը ըսելու, ինձի բէղիլ ըրիր ձգեցիր վար ու դեռ օձիքս չես թողուր. մեղքը չէ՞ ինձի.

—Ծո կունա խաֆա, ան քի ատանկ է նէ ինչո՞ւ պէյնամաղութիւնը ձեռքէ չես ձգեր. ծո դուն ո՛վ, Մամուլին հետ կռուի ելլողը ո՛վ, հէյ խեղճ.

—Ճանըմ էյ կընեմ կոր նէ ես ալ մախսուս չեմ ըներ կոր եա՛, զաղէթաս հարիւր հատ կը ծախուեր իքէն վաթսուն հատին խանահաթ կընեմ կոր հիմա, ան ալ չեմ գտնար կոր, երթալով միւշթէրիներս մէկիկ մէկիկ կը ձգեն կոր. տուն ըլլաս իմ տեղս նէ ինչ կընես.

—Էյ ծո ասանկ ընես նէ ես տահա մարդը թէրէլէմիշ կընեմ քիթիդ բերնիդ կը դարնեմ նէ, ան ատենը տահա չես կընար ծախեր.

—Ճանըմ հապա ինչ ընեմ. ինձի անանկ կուգայ քի ամէն շաբթու դէմ կը գրեմ նէ ան 50-60 հոդին կը կարդան տէ պարէ անոնք իրաւունք կուտան ինձի չեն ձգեն զաղէթաս. վաղը պօշ պըտրտիմ նէ ո՞վ ինձի քովը կառնէ. նայէ լաստիկս բաթլամիշ եղաւ տասնըհինգ օր է մէկ լաստիկ մը չեմ կրնար կոր առներ ոտքիս.

—Ծո էկեր իմ սայեէս կէչինմիշ պիտի ըլլաս նէ, եղեր իմին հոգս չէ ամա, խենդ ըլլալդ աշխարհքին հասկցուցիր, մեղքը չե՞ս, սօղրա քեզի տանին փրկիչը կապեն նէ,

—Հոն սենեակի վարձք չէ՞ն առներ եա՛ ուտելիքս ալ ձրի կուտան հարկաւ, ահա այն ատեն Պարոնեան երջանիկ է. ոհ. երջանիկ.

—Ծո. աղէկ ամա զինճիլով ալ կը կապեն հոն մարդը.

—Ի՛նչ կուզեն նէ թող ընեն, փորս կը կշտացնեն եա՛. անանկ ալ անուշս խենդ ելեր է անանկ ալ, նոր բան մը չը պիտի ընեն որ ամչնամ։

———

ՇԱՐԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
ԳԻՒՈՐԳ Ց. ԱՒՎԱՋԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ց. ԳԱՎԱՖԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Ց. ՊԱՐՈՆԵԱՆ